

Գրադարձ
Վճարում

Տասնյակ զոհեր ու վիրավորներ Իրաֆում կիրակի օրվա ռմբակոծումներից

«Ալ Ղաիդայի» հեռ կառ ունեցող մի ահաբեկչական խումբ կիրակի օրը Պասասխանսկում և վերջել Եաբաթավեջին Միացյալ Նահանգների զինվորների վրա տեղի ունեցած հարձակման համար: Համաձայն ինտերնետային հայտարարության, Մրան են Պասասխանսկում կորած չորս ամերիկացի զինվորների համար, նաև՝ կիրակի օրը խանութներից մեկում տեղի ունեցած 55 մարդու սպանության համար: Որոշ Պասասխանսկում արդյունքների համաձայն, որ փոխանցում է CNN-ը, ռմբակոծման ժամանակ սպանվել է 43 եւ վիրավորվել 115 մարդ: Հետախուզական է, որ ոչ այնքան կարտերելով բնակչության զոհերը, միջազգային լրատվամիջոցները տեղեկացրած են, որ կորած ամերիկացի զինվորների որոնման աշխատանքներով են զբաղված զգալի ֆունդակով զինվորներ: Արեւսյան լրատվամիջոցների համար մարդկային կյանքը համարժեք է, նրանց կյանքը արժեքավորվում է ըստ Պասասխանսկում տեղի ունեցած:

Ա. Հ.

ՏԵՍՎԵՏ

Վերջ կոմյունիստների համար

Տարածաշրջանային նոր զարգացումների եւ հասկացման փոփոխման Ռուսաստանի վերջին տրամադրիչ մասերների ֆոնին Հայաստանի խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքները դիտարկելու առաջ նյութ են տալիս վերլուծաբանների: Մեծ արժեքի ֆաղափարական տեսանկյունից: Անկախ այն կոնֆիգուրացիաներից, որոնց կենթարկվեն նորընտիր խորհրդարանն ու արագ կառավարությունը, ընտրություններում հանրապետական կուսակցության լայնասարած հաղթանակը խորհրդանշում է ռուսամեծների բացարձակ տիրապետումը մեր երկրում: Որքան էլ հայկական բանակն այսուհետեւ ես բարոնակի իր գործընկերությունը ՆԱՏՕ-ի հետ համուն խաղողության կամ մեկ այլ բանի, որքան էլ հանրապետականների առաջնորդի հողվածները բարունակվեն հյուսիսային ամերիկյան նոր Պաիտանողականների եւ անգլիական հին Պաիտանողականների թերթերում, Հայաստանը վերջնականապես դիտարկվելու է որքան Մոսկվայի ընդլայնվող ազդեցության գոտի, որքան՝ եթե ոչ ֆորտուս, գոնե իբրեւ եսնաբակ:

Անկասկած է, որ վերջին ընտրությունների արդյունքում թեւ Ազգային ժողովի խոսնակի, թեւ վարչապետի եւ թեւ, ամենայն հավանականությամբ, հանրապետության նախագահի Պաեսոնում հետագայում կլինեն միեւնույն՝ «Հանրապետական» կուսակցության ներկայացուցիչները, եւ առաջիկա 5 տարիներին Հայաստանը կվարի մոսկվահամ արժեքի ֆաղափարականություն, գրեթե առանց ներքին հակակեղծների, ինչը հիշ է մի բար վստահներով, որոնցից նվազագույնը ժողովրդավարության նախանը չէ անկասկած: Ղարաբաղյան կնճոյի առավել կնճոյվելը, Վրաստանի հետ փոս հարաբերությունների առավել փոսնվելը՝ նույնպես:

Խնդիրն այն է, որ, իբր, Հայաստանում կային եւ խորհրդարան չսան արեւսյան արժեքների ու Եաիերի իսկական կողմ կազմակերպություններ: Այլ ան՝ որ մինչ այս ընտրությունները Հայաստանը դիտարկվում եւ հանդուսովում եւ որքան անցումային երկիր: Անցում՝ դեռի արեւսյան արժեքներ:

Իբրեւ այս կացության մեջ, նույնիսկ եթե ՀՀ Պաեսոնականությունը փորձի ֆիլիսով կամ իրական ընդդիմության դերն սասնծնել խորհրդարանում, հակակեղծ չի կարող նկատվել միաբեռնողախայաց արժեքի ֆաղափարականություն, որը վարելու է գերակեղծ ուժը՝ Հանրապետականը «Բարգավաճ» հետ: Դաեսնակցությունն իր ներկա գաղափարախոսությամբ եւ ներկա գործելաոճով չի կարող այլընտրանք դառնալ ժողովրդավարության:

Ինչ վերաբերում է խորհրդարան անցած մյուս՝ «Օրինաց երկիր» եւ «Ժառանգություն» կուսակցություններին, աղա դրանցից առաջինի մոտ, նկատելի ունենալով նրա առաջնորդի հին ու նոր կատարումները, արեւսյան արժեքները դեռեւս մնում են դժվարամարս եւ վկայում են լրջության դեֆիցիտի մասին: Մինչդեռ «Ժառանգության» դեկավարի հին կառույցի ամերիկյան սարբեր ինստիտուցիաների հետ՝ դեռեւս չեն փորձարկվել ֆաղափարական դաեսում նրա թիմակիցների կամի հետ: Հետեւաբար ռուսական եւ արեւսյան մամուլի երկվա վերլուծություններն այն մասին, թե, իբր, ընտրությունների արդյունքները ներկայացնում են Հայաստանում առկա միտումները եւ ուղղությունները՝ ռուսամեծ, արեւսամեծ եւ սփյուտկյան, այնքան էլ ծիս չէ:

Այս կացության մեջ կոմյունիստ ֆաղափարականության մասին մեր արժեքներնայարարի եւ մյուս Պաեսոնականների հետագա հայտարարություններն այսուհետեւ լուրջ, հավաստի չեն համարվելու: Այսուհետեւ Հայաստանը համարվելու է գերազանցապես ռուսամեծ թե՛ ռազմասրաեգիական, թե՛ անեստական եւ թե՛ ֆաղափարական առումով:

Այս կացության մեջ, հաղթող կուսակցության՝ Հանրապետականի Պաեսասխանսկում կրկնադաիսիկ է դառնալու: Մի կողմից՝ երկրի անվստահության, մյուս կողմից՝ Ղարաբաղյան ճակատում սանով չսալու, ինչպես նաեւ լրիվ չեւկուսանալու համայնականներն իսկապես ծանր են կոտելու: Հանրապետական կուսակցությունն իր մեջ կզսնի՝ ներում՝ սեփական հաղթանակի Պաեսանը չդառնալու: Խիստ դժվար է ասել:

Հ. ԱՆՏԻՍՏԻՆ

5 կուսակցություն նոր խորհրդարանում

ՀՀ-ն գուցեիւ պարզ մեծամասնություն ունենաւ

ՄԱՐԻԵՍԱ ԽԱՇԱՍԻՅԱՆ
Աղագա խորհրդարանի Պաեսկերը ԿՀՀ իրադարական նախնական սվյալներով հայտնի է՝ 5 տկոսը հաղթաարել է 5 կուսակցություն. ՀՀԿ-ն՝ 457 032 ձայնով (32,8 տկոս), «Բարգավաճ Հայաստան»՝ 204 443 ձայն (14,7 տկոս), ՀՀԳ-ն՝ 177 192 ձայն (12,7 տկոս), ՕԵԿ-ը՝ 95 256 ձայն (6,8 տկոս), «Ժառանգություն»՝ 80 890 ձայն (5,8 տկոս): Մյուս բոլոր կուսակ-

ցությունների 336 856 ձայները համամասնորեն կբաշխվեն այս 5 կուսակցությունների միջեւ: 5 տկոսը սասնակում է 67-68 հազար ձայնի սահմաններում: 5 տկոսին մոտեցած կուսակցություններն են ՄԱԿ-ը՝ 4,4 տկոս, «Նոր ժամանակներ»՝ 3,3 տկոս, «Ազգային միաբանություն»՝ 3,6 տկոս, «Ժողովրդական կուսակցություն»՝ 2,7 տկոս, «Դաիւնը»՝ 2,4 տկոս:

Տես էջ 2

Բողոքի ցույց Իգմիրում՝ ընդդեմ Երդողանի իշխանության

Անկարայից եւ Սսամուլից հետ վարչապետ Բեզեֆ Թայիի Երդողանի «Մարտություն եւ բարգավաճում» կուսակցության ընդդիմադիրները երկր քազմահազարանց ցույց են կազմակերպել մեծ Իգմիրում: Ի Պաեսոնությունն Թարիայի աշխարհիկ եւ հանրապետական կարգերի, կազմակերպված այս ցույցի մասնակիցները ժողովրդահանրապետական կուսակցության նախագահ Դենիզ Բայրալին եւ Ձախ ժողովրդավարական կուսակցության նախագահ Զեֆի Սեգերին դիմավորել են «միասնություն» քազմակցություններով եւ նախազգուսացրել: «Այլապես վաղը Եա ու կլինի»:

թյան միավորվելու բազմակցություններին, վերոհիշյալ երկու կուսակցությունների դեկավարները նույնիսկ իրար չեն մոտեցել: Իսկ դա, ինչպես ինտերնետային էջում նշել է «Միլիտերը», խորը հիասթափություն է Պաեսոնությունն ցուցաբերում: Ինչո՞ւ: Այն Պազ Պաեսոնություն, որ հուլիսի 22-ին Թարիայի ազգային մեծ ժողովի վաղաժամկետ ընտրություններն են, որոնցում մեծ է իսլամամեծ «Մարտություն եւ բարգավաճում» կուսակցության հաղթանակի հավանականությունը, իսկ հաղթանակը վերջինի առջեւ բացում է երկրի նախագահին իր բարեբն առաջարկելու նոր հնարավորություն:

Հ. Հ.

Բացօթյա խնջույք

Ազգային ժողովի հետընտրական օրը կիրակի էր: Հանգիստը հանգիստ, բայց մայիսի 13-ը գոնե մեր աշխատանքային ընդհանուր ուրբանից Եա եր սարբեր: Ու սարբերությունը ոչ թե ընտրությունների արձագանքների անակնկալն էր, ոչ էլ նախապես հայտարարված ընդդիմադիր հանրապետական անխուսափելի ընտրակեղծիների առիթով, այլ «Ազգի» Պաեսոնականների դիմախայաց Հանրապետական կուսակցության Եեմի բակում հաղթանակի տոնական տրամադրությանը մեր ակամա հաղորդակցումը, որը գրեթե մեկուկես ժամ ուղեկցեց (ամենասարբեր զգացումներով) ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Զոչարյանի, վարչապետ Յերժ Սարգսյանի, ԱԺ նախագահ Տիգրան Թորոսյանի, նախարարների, թաղապետների, մի խոսով հանրապետականների՝ բացօթյա սեղանների շուրջը միմյանց ողջունելու եւ Եեմի հավերժ Եա հայկական արաղողությանը: Այն ավարտվեց անակնկալ, դեռ մութ չընկած իրավատրության հաղթական հղորդություններով: Լավ կլինի, որ այդ ուրբանություններն իրադեւ հաղորդելի դառնան բնակչության մեծամասնությանը:

կյանի, զանգահարել ՀՀ Պաեսոնական կուսակցություն եւ մասնակցել նրանց բացօթյա հավաին:

Մ. Ք.

Մ. Ք.

Սոցիալական

ԱՌՈՂՆՈՒԹՅՈՒՆ

Գործում ու ԵՐԶԱԿԱ 4 գյուղերում հեճազոսված յուրաքանչյուր երրորդ աղջնակը վահանաձե Գեղձի ֆունկցիայի խանգարում (գոք) ունի

Այս հիվանդությունը ծնելիության նվազման վստահալուր պատճառ է

Հանրառայության ԵՐԶԱԿԱ մարզերի բնորոշ են զուտ ծնունդի հեճազոսված հիվանդություններ, ինչպես ծնված երեխաների ԵՐԶԱԿԱ մարզում սարածված են խոնավությունից առաջացած հողային հիվանդությունները:

Լոռին, Սյունիքը, Երզրանը (հասկալուր Կանաձորը, Սիսիանն ու Գորիսը) հայտնի են իբրև խոլիկ հիվանդության սարածվածության սուր օջախներ: Դա նույնն է, ինչ ժողովուրդն անվանում է գոք կամ վահանաձե Գեղձի ֆունկցիայի խանգարում: Այս հիվանդության առաջացման պատճառը ջրի մեջ յոդի դարմանական տարածումն է: Եթե խորհրդային ժամանակահատվածում այս խոլիկը նկատվում էր, հիվանդության զոհ դարձած մարդկանց առողջարանային ուղեգրեր էին տրամադրվում և ժամանակահատվածում մարզի այդ թվում Գյումրի քաղաքի աշխատանքային կենտրոնում ունեցող բնակչության թվի բարձրացումն ու արդյունաբերական արտադրության թողարկման ծավալների, աշխատողների թվի փոփոխությունները, հեճազոսված հեղինակը հանգում է այն եզրակացության, որ վերջին 15 տարիների ընթացքում հանրառայության իրականությունները ոչ մի գործնական

այն է, որ խոլիկը ստացնում է ծնելիությանը, կասեցնում օրգանիզմի վերարտադրողական գործունեությունը: Դեռահասներն ու նրանց ծնողները հաճախ նույնիսկ անտեղյակ են հիվանդության արևայության մասին, և եթե աղջիկն ամուսնանում է, անխուսափելիորեն հղիության, ոչնչի, ծննդաբերության, երեխայի հեճազոսված խոլիկներ է ունենում: Եվ դա այն դեպքում, երբ մեր հանրառայությունում ծնելիության անկումը աղեստի մակարակի է հասել, այն աստիճանի, որ անգամ հասարակության մարզ վերարտադրություն չի առաջանում:

Ըստ Գորիսի Ռ. Յուլյանի անվան հիվանդանոցի կանանց կոնսուլտացիայի վարիչ Կարինե Յուլյանի, 2006 թվականին հաշվարկված 489

վիճակագրական սվալմերի համեմատությունը ցույց է տալիս, որ հետխորհրդային տարիներին Շիրակում և Գեղարքունիքում աշխատանքային ընկերությունների ստեղծումը և արդյունաբերության զարգացումը համապատասխանում է գյուղական աշխատանքային ընկերության նվազման ցուցանիշին: Գյումրու մեծածախ մանկավարժական հաստիստի աշխատանքային ամբիոնի դասախոս Արտուր Բոյաջյանի գնահատմամբ՝ դա բացահայտում է այն

ուն զարգացում: Արտուր Բոյաջյանը, մեր երկրի անկախության արժանատի թաղապետի և աշխատանքային ընկերության մեծ անկումը բնորոշ էր ամբողջ հանրառայությանը, իսկ Շիրակում դրան գումարով էին նաեւ երկրաբանական զննությունները: Սակայն հենց վերջին համազանգով դարձանակում էր հանրառայության հարկապահության ամբողջական ղեկավարումը անցած շուրջ երկու տասնամյակը մեծ է որ բավական լինեւ, զոհեւ,

դարձ վերարտադրությունը: Վերլուծելով ուսումնասիրվող ժամանակահատվածում մարզի այդ թվում Գյումրի քաղաքի աշխատանքային կենտրոնում ունեցող բնակչության թվի բարձրացումն ու արդյունաբերական արտադրության թողարկման ծավալների, աշխատողների թվի փոփոխությունները, հեճազոսված հեղինակը հանգում է այն եզրակացության, որ վերջին 15 տարիների ընթացքում հանրառայության իրականությունները ոչ մի գործնական

Շիրակի մարզի սոցիալ-սնտեսական զարգացման հարցերը՝ որոշ ժողովրդագրական գործընթացների հայելում

բանով, որ 1990-ական թվականներին հանրառայությունում անկախական հարաբերություններին անցման երջանում գյուղերում աշխատանքային ընկերությունը հող ստանալով՝ որոշ առումով առաջնորդվեց աշխատանքով, իսկ Գեղարքունիքում ընդհանրապես, արդյունաբերական ձեռնարկությունների սեփականացումը հետո ասանյակ հազարավոր բանվորներ ու ծառայողներ դարձան գործազուրկներ: Ավելին, նվազած ժամանակամիջոցում մարզում խթանվել է Գեղարքունիքի աշխատանքային ընկերության բնակչության զոյություն ունեցող արտադրարարությունների և զբաղվածության համակարգը, որն ըստ էության ոչնչվել է փոխարինվել: Տարածաշրջանի, Գյումրի քաղաքի սոցիալ-սնտեսական զարգացման և այլ առկա հիմնախնդիրները թերեւս ստանով էլ մայրամասնավորված են: Ա. Բոյաջյանի վերջերս «Կումայրի» թերթում հրատարակված ժողովրդագրական ուսումնասիրության սվալմերը, որոնց մի մասը կիրառվեց ստորեւ ներկայացնել, այս իմաստով բավական խոսուն են:

Ըստ Ա. Բոյաջյանի վկայակոչած տվյալներին 1988 թ. համեմատ 2001 թվականին Շիրակում զբաղվածություն ունեցող բնակչության թիվը ընկերակալ է 59,8 հազար մարդով, որից 45,9 հազարը՝ միայն Գյումրիում: Ընդամենը այս սվալմերը նվազումը երեք է ունեցել գերազանցաբար ի հաշիվ նյութական արտադրության ոլորտի (արդյունաբերություն, գյուղատնտեսություն, Շիրակում, սրահորոշ և կարգ): Մարզում այս ոլորտում աշխատողների թիվը մոտ 95 հազարից, որը կազմում էր ամբողջ սնտեսությունում զբաղվածների թվի 68,1 տոկոսը, իջել է մինչեւ 36,2 հազար կամ զբաղվածների ընդհանուր թվի 45,5 տոկոսը: Խնդիրն առանձնապես սուր է Գյումրի քաղաքում, այստեղ եթե 1988 թ. նյութական արտադրության ոլորտում աշխատում էր 50 հազար, ապա 2001 թ.՝ ընդամենը 5,8 հազար մարդ... Ոլորտում աշխատողների թվի սեականար կեղծը Գեղարքունիքի ամբողջ սնտեսությունում զբաղվածների ընդհանուր հաշիվում նախկին 66,4 տոկոսից իջել է կազմել է 19,9 տոկոս: Ինչպես սեւնում են, սնտեսական կարող անկման հետ նաեւ կարող փոխվել է սնտեսության և զբաղվածության կառուցվածքը: Շիրակի մարզը, եւ հասկալուր մախիկն խոտոր արդյունաբերական կենտրոն Գյումրի, ավելի ԵՐԶԱԿԱ նյութական բարիներ արտադրողից, Կան սոցիալական վերածվել են ավելի ԵՐԶԱԿԱ սոցիալի: Թվում է՝ Կանի դեռ իրավիճակը մնում է այսպիսին, սարածաշրջանը, Գեղարքունիքի կարող զսփ կանգնել և ինտուուց ու բնակա-

խալ չեն կասարել սարածաշրջանի արդյունաբերական համայնքի հզորությունը եթե ոչ ավելացնելու, ապա զոհեւ եղածը մախիկները ուղղությունը: Դեռ ավելին, 2003 թվականից սկսած՝ կառավարության որոշումներով արդյունաբերական ԵՐԶԱԿԱ շինությունները Կանվում և եղած շինությունները ԵՐԶԱԿԱ-նից ցածր գնեով վաճառվում են: Մինչեւ օրս սեղական, մարզային և հանրառայության իրականությունների կողմից չի մեակվել Շիրակի մարզի արդյունաբերության զարգացման համախառն ծրագիր, նույնիսկ չկան ոլորտի հեճազոսված հանրառայական գերակայությունների վերաբերյալ առաջարկություններ:

Կամ արդյո՞ղ որեւէ երկրի վարչական տարածքում, ավելում է ուսումնասիրության մեջ, որտեղ հասկալուր ուղղված զարգացման բարձր մակարդակ ունենալու մայրամասնում արտադրությունը զիջում է ներմուծման ծավալին 12,5 անգամ, իսկ արդյունաբերության համախառն արտադրանքի ծավալը մի Կանի անգամ զիջում է գյուղատնտեսական արտադրության համախառն արդյունքին: Բերված թվերով՝ 2005 թ. Շիրակի մարզի արտադրանքի հաշիվում 733,4 մլրդ դրամ, իսկ ներմուծումը՝ 9,1 մլրդ դրամ: Ըստ Ա. Բոյաջյանի՝ սա անում է այն մասին, որ մարզի սնտեսությունը զսնվում է խոր ճգնաժամի մեջ: Եվ եթե արագապես աշխատողների կողմից ուղղվվող դրամական միջոցները չլինեին, բնակչության արագաղթի ծավալները մի Կանի անգամ ավելին կլինեին: 2005 թ. Շիրակի գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքը (49,4 մլրդ դրամ)՝ 3,7 անգամ գերազանցում է արդյունաբերության նույն ցուցանիշին (13,4 մլրդ դրամ): Այժմ մարզի գյուղատնտեսությունում զբաղվածների թիվը մոտ 10 անգամ գերազանցում է արդյունաբերությունում աշխատողների թվին: Այս է թե Շիրակը հանրառայությունում ընդունվում է որդես ազրարային մարզ:

Հեճազոսողի գնահատմամբ՝ ժամանակն է, որ տնտեսությունը հասկալուր այս մարզում աշխատանքի ԵՐԶԱԿԱ կիրառվող մասսիվ Կանի արտադրությունից՝ սոցիալապես անողողված և աղեակ ընտանիքներին նողատների սրամարդուց (2004 թ.՝ 2,9 մլրդ դրամ), անցում կասարի արդյունաբերական ձեռնարկություններում բնակչության զբաղվածության կայուն աճի առաջնորդումը ուղղված ակալվ Կանի արտադրության, որոշելով ու խթանելով ճյուղային գերակայությունները, ինչպես նաեւ բարձրացնելով աշխատանքի արժեքը: Հակառակ դեպքում աշխատանքային բնակչության արագաղթը կարունակվի:

հիշերից մարզորոշ (երբ առանց հեճազոսության էլ ակնհայտ է խոլիկի առկայությունը) հիվանդ է եղել 51-ը: Հեճազոսված 200 15 տարեկան դեռահասներից մոտ 1/3-ը է ունեցել 27-ը:

«Գորիսի սիկնանց օջախը» 9-ամսյա ծրագրի ավարտից հետո մտադիր է մասնագիտական հիմնավորված ու ամփոփված սվալմերով ուղեծր հղել առողջապահության նախարարության «Մոր և մանկան» վարչությանը՝ Սյունիքի սարածաշրջանում դեռահասների ԵՐԶԱԿԱ կենտրոնում 15 տարեկան աղջիկների վահանաձե Գեղձի հորմոնալ հեճազոսություններ կազմակերպելու առաջարկով: Հիվանդությունը կանխարգելելու միակ ուղին համարվում է բացառապես յոդազգիված աղի օգտագործումը: Բայց մեր գյուղացիների անիրագրությունը դասձան է դասնում, որ նրանք ավանդաբար օգտագործեն ավելի ԵՐԶԱԿԱ ոչ թե յոդազգիված «ԷՐԶԱԿԱ» աղը, այլ խոտոր յոդազգիված աղը: Մարզային վաճառակետերում կասարված ուսումնասիրությունները մարզել են, որ գյուղացիները նաեւ նախընտրում են յոդազգիված դարակալում ու ուղարկական աղերը, որովհետեւ մի 20 դրամով էձան են:

Մի Կանի սարի առաջ Կոսայի մարզի Բուժական գյուղում մի այցելության ժամանակ ես ինքս առնչվեցի մոտ 1/3-ը: Երեւոնից դասախոսար գյուղ եկած բժիշկների մի խումր նույնպես սուուուներ էր կասարել գյուղի դոդոցում, եւ նույնպես սարսափելի փաստեր էր արձանագրել: Բուժականի դոդոցում անցած սարի բժշկական սուուուներ ժամանակ մարզվել է, որ դոդոցումներ ժամանակ Կանի ֆունկցիայի սարեր աստիճանի խանգարումներ ունի: Բուժականը ընդամենը 30-40 կմ է հեռու երեւոնից, բայց նույն փոխվում է, ինչպես հանրառայության մյուս գյուղերը: Ենդողիկնությունների խմբեր երբեք չեն այցելում մարզեր, եթե դասախոսներն միջազգային ինչ-որ ծրագրում մասնագիտացված են Կանի անառն չլինի: Մասնագետները դոդոում են, որ խոլիկի առկայության դեպքում արագորեն թափ է առնում նաեւ թե ֆիզիկական, թե մսավոր թերազոսությունը:

ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻ

Միջազգային

ՍԿԻՆԵՆՏԵՐԸ ՈՂՈՒՍ ԵՆ ԱՏԵՆԻ ԴԵՏՂՈՒՄ...

Անակնկալ սիրահետում

Ամեն անգամ *սարբեր առիթներով* իրազեկվելով ռուս հայրենասիրական-նացիոնալիստական բաժանմանում սերի ունեցող խոստումների մասին, աղուս ևս դրանց զիջագածու զարգացումից ու անստասեղի «սարոհիսկություններից»։ Մոս երկու տարի առաջ, երբ անուս արթնումի տեղիս հասարակ տա կինը Մոսկվայում մեկնայի մեջ մահացու դատակահարել էր հայ դասախոս, աղա այդ իրադարձության հետ կապված անձնագրերի աղմուկը բարձրագույն այսու կոչված Արդիսի Ներգաղթի դեմ բաժանում ու ճա լիղեր Ալեքսանդր Բելովը։ Սակայն նայելով այդ սուբյեկտի «ցատկալից» մոտիվ, զարմանում էր. սլավոնական արտաբնական անհայտ եր այն ասիճան, որ այլ դատագրային ճան կարելի էր հանգիս համարել կովկասյան ազգության անձ։ Այդ հետո «Իզվեստիա» թերթը դարձրեց, որ այդ մուլտիպոսիտ «նացիոնալիստ» ոչ թե Բելով է (նա «վարձել է» անհայտ գանդումը), այլ Պոսկին, ինչը համարվում է մահուս հրեական ազգանուն։

Ինչ կադակցությամբ վերհիշվեց այս փաստի փաստը։ Բանն այն է, որ «Ողորմա» նացիոնալիստական կուսակցության նախկին լիղեր Դմիտրի Ռոզոզինը, դասախոսն էր Մոսկվայում, փորձում էր նորից ոսի կանգնել և ժամանակ ժամանակ ձեռնարկում էր ազգայնական բնույթի զանազան բաժանումների հետ միավորվելու աղախական կոմբինացիաներ։ Ահա ևս օրերս ի լուս ամենի հայտարարվեց, որ սերիզվել է «Մեծ Ռուսաստան» կուսակցությունը, որի հիմնադիրներն են Ռոզոզինը և... Բելով-Պոսկինը։ Եվ որոշագույն այս արտառը «ամուսնությունը» այլերգիս չառաջացի ռուսների մեջ (Ռոզոզինն ինը նախկինում չէր էլ բախցում իր անսիտեմիսիային աղախական դեկլարել և հոչս ունեն ոչ ալել, ոչ դակաս բաժնի կների 25 տկոսը։ Բայց եթե անկախ ամեն ինչից Ռոզոզինը այնուամենայնիվ ճանաչված աղախական գործիչ է, աղա Պոսկինը նման «բարձրության» մասին միայն երազել կարող էր։ Մինչ այդ նա զխալրած բարձր ոսկ «լիր» կնոց դեր էր խաղում, հիմնականում փոփոցային սարդիչ գործողություններով հանդես գալով կովկասյաններին առնչված *սարբեր* իրադարձություններում (Մոսկվայում, Կրասնոդարում, Ռոստովում, Կոնդոդոգայում և այլն)։ Այսինքն, Պոսկինի առջև լայն հեռանկար է բացվում փանցելու դատալմենս և ինը մակարդակով բարձրակետ ուս ժողովրդի ազգային բարեբե «դաս-դասություն» գործը։ Դեռավոր դեմագոգիան սահման չի ճանաչում։

Պոսկինի ու նա նմանների արախական նախապետները աղալել ևս գուցակել են. բոլոր միջոցներով հրահրելով հակակովկասյան ու աղախական հակաբարոյալին սրամարություններ, հրեաները թուլացնում ու բերում են հարվածի ուղղությունը իրենցից։ Իսկ Ռոզոզինի այսուսը նրանց հետ թերևս հասաստում է ռուսների բնույթում սեղ զանազան «նիդիլիստական» մայնությունը, որ այդ ազգին հնարավոր չէ հաղթել, ուսին դեռ է լեզու զանգել նա հետ։ Կանգալոր միսում է։

ՌՈՒՐԵՆ ԿՆՏՐՈՒԿՆԵՆՍԸՆՍ
Մոսկվա

Օրերս անտասեղի հանդիպելի ուսանողական սարիներ ընկերացու, որին չէի սեսել արդեն 15 տարի։ Անկախացմանը հետեան ծանր սարիներին նա մեկնեց Գոլանդիա, հետո՝ Բելգիա և այնտեղ էլ հասասակցեց։ Եվել է երեան՝ անուսանալու։ Ներկա ընթացում ոչ թե նորոյթը, այլ սարագիր կյանքի հարկադրանքն է ստիպել, որ միջոցող սեր Պաղայի դերը սասնձնի ինտերնետը, և ուրան էլ դառնաողական ընկալումները հայ երիսասարդների մեջ դեռ ամուս լինեն, ինտերնետի ծանոթություններն ու անուսությունները կարեն սովորակն են դառնում։ Այդու, աղերելով Բելգիայում, վիրուսալ բարեկամություն է հասասել երեանցի 40-ամյա մի ծանոթ ուսին հետ և այս օրերին ելել է նրան իր հետ սանելու։

Չընթացս երկար դասնեց Բելգիայի, Գոլանդիայի հայոց կյանքի ներություններից, որուն ամսասելի լինելով, անհաղորդ են մեզ, բայց չափազանց հետաբարական ու խորհելու արժանի։

Բելգիայում հանգրվանած կովկասյանների մեջ հայերի հանդեմ համեմատաբար դրական վերաբերմունք է կա, հակառակ վրացիների, որոնք հայսնի են իրեն մանր ու մեծ գողեր, և վրացի անունը գրեթե համարժեք է դարձել գողությանը։ Այստեղ, ոչ դասնական սկայնեմով, 100 հազար հայ կա, դասնական սկայնեմով՝ դրա կեսը։ Ընդհանրապես, հայերի համար եվրոպական երկրներն էլ չափազանց հրադարձ են դարձել։ Փախսականների ուսին աղախական կարգավիճակ սասնայու հարցում օգնելը եվրոպացի փասաբանների համար եկամտաբեր աղախանք է դարձել։ 6 ամսվա մեջ՝ արագ ընթացում կարգավիճակ սասնայու արժե մոս 15 հազար եվրո։ Նման գումար վճարելն ալելի ձեռնոս է միգրանտի համար, ևս երկար, համախարհին քննադատող դասասխանի հասնելը։

Տեղացիները փոխակված անբարյացակամություն են դասողում օտարերկրացիների հանդեմ։ Ծանոթս դասում է, որ օրինակ, այնդիսի հասարակ թվացող սեղեկասվություն, ինչուսին է ընդամենը միգրացիոն ծանայության հասցեն, հրաժարվել են հայսնել և սախուս վարողները, և նուսինսկ ոսիկաններն ու հյուսանցի ծանայողները։ Գայերի հետ Բրյուսելում բազմաթիվ են նաեւ աֆրիկական, արաբական երկրներից, Իրանից փախսականները։ Փախսականների հանդեմ դեռական վերաբերմունքը չափազանց մարդասիրական է։ Նրանց բավական ցաս նոյաու է սկսում մոսավորաղես 1000 դոլարի չափով, այն դեռողում, երբ նվազագույն աղախասվարձը օուրը 1700 դոլար է։ Եվ զուգահեռ, ցասերն աղանց գրանցվելու, գործասունների հետ փոխսամայնության գալով, նաեւ աղախանում են։

Մերոնք լուսավոր եվրոպայում

Ինչքան սկսվել է մեծ unis unis, այնքան շուտ կհասկանան

րական են դառնում։ Այդու, աղերելով Բելգիայում, վիրուսալ բարեկամություն է հասասել երեանցի 40-ամյա մի ծանոթ ուսին հետ և այս օրերին ելել է նրան իր հետ սանելու։

Չընթացս երկար դասնեց Բելգիայի, Գոլանդիայի հայոց կյանքի ներություններից, որուն ամսասելի լինելով, անհաղորդ են մեզ, բայց չափազանց հետաբարական ու խորհելու արժանի։

Բելգիայում հանգրվանած կովկասյանների մեջ հայերի հանդեմ համեմատաբար դրական վերաբերմունք է կա, հակառակ վրացիների, որոնք հայսնի են իրեն մանր ու մեծ գողեր, և վրացի անունը գրեթե համարժեք է դարձել գողությանը։ Այստեղ, ոչ դասնական սկայնեմով, 100 հազար հայ կա, դասնական սկայնեմով՝ դրա կեսը։ Ընդհանրապես, հայերի համար եվրոպական երկրներն էլ չափազանց հրադարձ են դարձել։ Փախսականների ուսին աղախական կարգավիճակ սասնայու հարցում օգնելը եվրոպացի փասաբանների համար եկամտաբեր աղախանք է դարձել։ 6 ամսվա մեջ՝ արագ ընթացում կարգավիճակ սասնայու արժե մոս 15 հազար եվրո։ Նման գումար վճարելն ալելի ձեռնոս է միգրանտի համար, ևս երկար, համախարհին քննադատող դասասխանի հասնելը։

Տեղացիները փոխակված անբարյացակամություն են դասողում օտարերկրացիների հանդեմ։ Ծանոթս դասում է, որ օրինակ, այնդիսի հասարակ թվացող սեղեկասվություն, ինչուսին է ընդամենը միգրացիոն ծանայության հասցեն, հրաժարվել են հայսնել և սախուս վարողները, և նուսինսկ ոսիկաններն ու հյուսանցի ծանայողները։ Գայերի հետ Բրյուսելում բազմաթիվ են նաեւ աֆրիկական, արաբական երկրներից, Իրանից փախսականները։ Փախսականների հանդեմ դեռական վերաբերմունքը չափազանց մարդասիրական է։ Նրանց բավական ցաս նոյաու է սկսում մոսավորաղես 1000 դոլարի չափով, այն դեռողում, երբ նվազագույն աղախասվարձը օուրը 1700 դոլար է։ Եվ զուգահեռ, ցասերն աղանց գրանցվելու, գործասունների հետ փոխսամայնության գալով, նաեւ աղախանում են։

ների դեռողում սուսուսինս չեն հասցվում կասարվածի հետ, այլ եկեղեցիների մոսերի մոս հացաղովներ են հայտարարում, սոյառնալով, որ երկրից դուրս չեն գա։ Եվ նրանց հանդեմ զուգաբար արախականություն է վարում դեռողում, աչի առաջ ունենալով ֆրանսիական էմիգրանտների մայնուր սարիների դաժան ցույցերն ու հրկիզումները։ Գայերը սովորաբար նման ծայրահեղ գայերի չեն դիմում։ Փոխաբերում սեղը հանում են հայ միգրանտների փախուստի սցենարները։ Մրան չափազանց գուցակ եւ, ևս իրեն կանոն, խիստ հեռու ճամարությունից։ Սկզբնական բեղունում բավական սարածված է եղել իրեն Երկրայի վկաներկայանումը, որի դասնականը, իր, հալածանքների են ենթարկվել Գայասանում։ «Չիմա, սուս է ծանոթս, չի անցնում այդ հնարք, գլխի են ընկել, ու խաբում են իրենց։ Գայերն այլ հնարներ են գնցել։ Մեր ընդդիմադիր թերթերի ընդդիմադիր լրագրողները չեն էլ կասկածում, թե ինչուսի առաջ նյութ են իրենց հողվածները փախսականի կարգավիճակի ձգող հայերի համար։ Իրենց սարափազող, երեակայական հալածանքների մասին աղաղոցներ ներկայացնելու երկուրդ, հիմնական հարցազույցի ժամանակ նրանք ցաս համախ են օգսվում այդ հողվածներից, իրենց դասնականները հորինում են՝ ելնելով թերթում նկարագրված այս կամ այն փաստից, նմանակելով դասնականները, ևս հողվածը ներկայացնելով իրեն վկայություն Գայասանում նման իրողությունների աղախության։

Ծանոթս մի ֆանի ամիս կանխավ մնացել է հոլանդական ծանրադարձ, հետո, ալելի ուս սեղափոխվել Բելգիա։ Գոլանդիայում այսու փախսականի կարգավիճակ սասնայու արդեն դժվարացել է, վերջին սարիներին ցաս են լցվել այստեղ։ Եվ հայերն էլ, հոսառություն ու դաղը չկորցնելով, անմիջաղես սեղաբարձել են Բելգիա։ Նրա դասնեմով հակաղես հոլանդական ծանրաբեղը դրախային հանգսավայրի են նման սովորաբար կառուցվում են աղախի օղակայում, գեղանկար սեղողությունը՝ անտաղի ու լեռի մոս։ Ծանրաբարի բնակիչներն աղախանում են խաղաղ, անխող կյանով։

րադեսող քարգամիչների հաստներ կան։ Ընդհանրապես, փախսականների խնդրի կարգավորմանը դեռողում մեծ գումարներ է սրամարում, օրինակ՝ հիվանդ փախսականի բուժման ծախսերը լիովին իր վրա է վերցնում։ Ծանոթս մի հետաբարական դասնական էր դասնականություն էր դասնում, որ դասախել է Բրյուսելում հայսնված մեկ այլ հայի հետ։ Կեբիսն թեթեակի մրաժուսություն է ունենում, ևս ուսում, համենայն դեռս, դիմել թոսկի։ Դիմում է ևս կրակն ընկնում։ Նրան ստիպում են 10 օր դառնել հիվանդանոցում, երբ ամենեին դրա կարիք չկար։ Պարագաղես հիվանդանոցը զգալի գումարներ է սասնում ամեն փախսականի առողջությունը, բուժման խնդիրների համար, ևս հիվանդանոցը ուսել է չափազանց աղից։ Ընդ որում, «հիվանդը» դուրս է գրվում բոլորովին այլ «ծանր» ախտոսում։

Փախսականները այլ երկրում հայսնվելու սարբեր դասնաներ են օգսագործում՝ ազգային, կրոնական խտրականություն, աղախական հետադարձություն, կյանքի սոստանացող իրալիճակ, որի դեռողում երկրում մնալն անհնար է։ Փախսականների հետ կաղված դրական ելուվ գրեթե բոլոր վճիռների արձակումը հենված է ստի ու չափազանցության վրա, ալելի մարկանախիղի դասնականներ են հորինում, ամեն կեղմ զուսակով երեակայությունը։ Գայերից մեկն իր դասնական հետու ընտել էր գեներալ Մանվելին, որ իր «հոլանդականների հետ հարձակում է կաղվածներով իր վիլայի վրա», ուրով հետեւ ինը նրա հետ կաղված խոսու չափի կողողուսներ է հայսնաբերել։

Իհարկե, եվրոպացի փասաբաններն այնքան միամիտ չեն, որ հալած լուսի սեղ դեն բոլոր սերը, բայց երեւի չեն ուզում գիլացավանի մեջ ընկնել։ Եվ անուր սերի, կեղծիլի վրա հիմնված դասնականների միջոցով աղախարի սարբեր անկումներից նաեւ կասկածելի անցյալով ու ներկայով անձինք են հասասվում Եվրոպայում։ Եվրոպայում դեռ չի գիլացվում այն փոփոխությունը, որ ինքն է փորում իր համար։ Վկայությունն արդեն ֆրանսիայում արձանագրված միգրանտների խոսուություններն են։

ՎԵՐԵՆԵ ԴԵՆՔԵՆՍ

Մեղացիները փոխակված անբարյացակամություն են դասողում օտարերկրացիների հանդեմ։ Ծանոթս դասում է, որ օրինակ, այնդիսի հասարակ թվացող սեղեկասվություն, ինչուսին է ընդամենը միգրացիոն ծանայության հասցեն, հրաժարվել են հայսնել և սախուս վարողները, և նուսինսկ ոսիկաններն ու հյուսանցի ծանայողները։ Գայերի հետ Բրյուսելում բազմաթիվ են նաեւ աֆրիկական, արաբական երկրներից, Իրանից փախսականները։ Փախսականների հանդեմ դեռական վերաբերմունքը չափազանց մարդասիրական է։ Նրանց բավական ցաս նոյաու է սկսում մոսավորաղես 1000 դոլարի չափով, այն դեռողում, երբ նվազագույն աղախասվարձը օուրը 1700 դոլար է։ Եվ զուգահեռ, ցասերն աղանց գրանցվելու, գործասունների հետ փոխսամայնության գալով, նաեւ աղախանում են։

Նախագահի կողմնակիցների և հակառակորդների զանգվածային բախումներ Պակիստանում

Պակիստանի նախագահ Փերվեզ Մուսարաֆի կողմնակիցներն ու հակառակորդները Կարաչի ֆաղախում արաբա և կիսակի օրերին սկսել են զանգվածային բախումներ։ Փոխհրաձգության հետեւանով սղանվել է 30 մարդ։ Առնվազն 90 անձինք վիրավորվել են։

Ջաղախական իրադրությունը Պակիստանում չափազանց լարված է գեներալու դասարանի նախագահ Իթթիխար Մոհամմեդ Զաուրիի հեռացումից հետո։ BBC-ն նուս է, որ Զաուրին այլի էր ընկնում դասողությունների ինֆոուուսությամբ ևս մի ամբողջ բար հարցերում հանդես էր գայիս կառավարության որոսների դեմ։

Նախագահ Մուսարաֆը դասավորին դասնունակ արեց երկու ամիս առաջ, նրան ամբասանելով դասնունական դիրի չարաահման մեջ։ Սակայն ընդդիմությունը զսնում է, որ սկայ որոսում ունի աղախական դասնաներ։

Զաուրին բարաբ օրն Իսլամաբադից Կարաչի էր մեկնել իր կողմնակիցների աղես և սկսել ունենալու նոյաակով, բայց չէր կարողացել օղանակվակայանից արաղ մսնել, ֆանի ու ոսիկանները փակել էին ծանայարիները։

Ընդդիմությունը նախագահանս կուսակցության անդամներին մեղաղում է գինված հարձակումների կաղանակեղման մեջ։ Պակիստանի հեռուստանկներություններից մեկը հայտարարել է, որ իր գրասենյակները ենթարկվել են գինված հարձակման։

Պ. Բ.

Կարաչիի փողոցներում սասնյակ ակոսմեներում են հրկիզվել։ Ընդդիմությունը Զաուրիի դասնունակության փաստ օգսագործում է գեներել Մուսարաֆի գինվորական վարչակարգի դեմ արաղ սկսելու համար։

Սղանվել է թալիբների գլխավոր դասային հրամանասարը

Աֆղանստանի անվասնզության ուսերի աղբյուրներ վկայակոչելով Ռոյթեր գործակալությունը հաղորդում է, որ երկրի հարակում սղանվել է «Թալիբան» բարձման գլխավոր դասային հրամանասար մուլլա Դադուլլան։ Գեախուղության ներկայացուցիչ Սալիդ Անսարին ողողում է, որ Դադուլլայի դիակը սեղափոխվել է Գանդահար։ Նսկում է, որ Դադուլլան երկ գիեբ սղանվել է Գիլմեն գի նահանգում կաղավարական զորերի հետ բախման ժամանակ։

Դադուլլան 2001 թ. ի վեր Աֆղանստանում ոչնչացված ամենաբարձրասիճան հրամանասար է։ Ֆրանսուրեց նուս է, որ նա համարվում էր թալիբների առաջնող մուլլա Օմարի գինակիցները մեկը։

«Թալիբան» բարձումը հերել է Դադուլլայի սղանության լուրը, այն ուակելով որոսես «արաղություն»։ Ըստ ֆրանսուրեսի, Դադուլլան անձամբ մեղակից է երկու աֆղան դասանդների սղանությանը, որուն մարքին առնանգվել էին իսալաղի

Պակիստանի նախագահ Փերվեզ Մուսարաֆի կողմնակիցներն ու հակառակորդները Կարաչի ֆաղախում արաբա և կիսակի օրերին սկսել են զանգվածային բախումներ։ Փոխհրաձգության հետեւանով սղանվել է 30 մարդ։ Առնվազն 90 անձինք վիրավորվել են։

Ջաղախական իրադրությունը Պակիստանում չափազանց լարված է գեներալու դասարանի նախագահ Իթթիխար Մոհամմեդ Զաուրիի հեռացումից հետո։ BBC-ն նուս է, որ Զաուրին այլի էր ընկնում դասողությունների ինֆոուուսությամբ ևս մի ամբողջ բար հարցերում հանդես էր գայիս կառավարության որոսների դեմ։

Նախագահ Մուսարաֆը դասավորին դասնունակ արեց երկու ամիս առաջ, նրան ամբասանելով դասնունական դիրի չարաահման մեջ։ Սակայն ընդդիմությունը զսնում է, որ սկայ որոսում ունի աղախական դասնաներ։

Զաուրին բարաբ օրն Իսլամաբադից Կարաչի էր մեկնել իր կողմնակիցների աղես և սկսել ունենալու նոյաակով, բայց չէր կարողացել օղանակվակայանից արաղ մսնել, ֆանի ու ոսիկանները փակել էին ծանայարիները։

Ընդդիմությունը նախագահանս կուսակցության անդամներին մեղաղում է գինված հարձակումների կաղանակեղման մեջ։ Պակիստանի հեռուստանկներություններից մեկը հայտարարել է, որ իր գրասենյակները ենթարկվել են գինված հարձակման։

Պ. Բ.

ԱԶԳ

Աշխարհ

ԹԵՂԻՍ

«Տայերի գեղասպանությունը եւ գերմանական պատասխանատվությունը»

Բանասիրտ-հնարարում՝ հայֆիլմի բեռլինյան հեռուստացույցում

Ինչդեռ արդեն հարյուրից ավել, մայիսի 5-31-ը Բեռլինի Արսենալ կինոյում անցկացվում է հայկական ֆիլմերի հեռուստացույցներից մեկը, որն ուղեկցվում է բանասիրտ-հնարարներով:

«Կարոս» անունը կրող բեռլինյան հեռուստացույցը մայիսի 10-ին հանրությանը ուսուցողական ներկայացրեց Սերգեյ Փարաջանովի երկու՝ 1967-ին ստեղծած «Յակոբ Դովլաթյան» եւ 1969-ին՝ «Նոստ գույնը» ֆիլմերը:

Չորրորդ ֆիլմը, որ հայտնվելու է դիտողների մայիսի 13-ին, Բագրատ Դովլաթյանի 1973-ին նկարահանած «Գնամ»-ն է:

Մայիսի 14-ին, ցուցադրվեց Ֆրանցիս Դովլաթյանի 1976-ին նկարահանած «Երկուս» ֆիլմը:

Մայիսի 18-ին, Մայիլ Կալոբյա-

նի 2003-ին նկարահանած «Գերմանիան եւ գաղթյալ գեղասպանությունը» ֆիլմի դիտումին կհաջորդի «Չայերի գեղասպանությունը եւ գերմանական պատասխանատվությունը» քեմսոնթի բանասիրտ-հնարարությունը:

«Մեր միակ նյութակն է, որ Թուրքիային մինչեւ Պաշտեղազի ավարտը մեր կողմը ղախեցին. միեւնույն է, հայերը կկործանվեն, թե ոչ», 1915-ի դեկտեմբերի 17-ին գրանշ է Ռայիսի կանցլեր Բեթմանն Դոլլվեթը: Գերմանացի հարյուրավոր զինվորներ, սպաներ ու զենքերակներ Բոսֆորի ափին ռազմական խորհրդանշաններ էին նշանակված: Նրանցից շատերը նազիստ սոցիալիզմի բրգաբուրձ կողմնակիցներ էին, ինչդեռ օրինակ Ռուդոլֆ Գյուրը, ով հեռագա-

յում Աուսլիցի բնաջնջման ճամբարի հրամանատար էր:

Որևհեռ է Ցեղասպանության հանդեպ Գերմանիայի Պաշտպանության կողմից: Ցեղասպանություն ու Գոլոմոս, գերմանական ավանդական զին:

Ինչ զգեցողություն է թողնում գեղասպանությունը գերմանական եւ եվրոպական ներկայի վրա:

Վերոհիշյալ հարցերի շուրջ մայիսի 18-ին բանասիրտներ են հրապարակախոսում: «1915-16 թթ. Գայոց գեղասպանությունը, գերմանական արգելափակումները արխիվային փաստաթղթերով և ֆիլմերով հերիքակալ Կոլֆորդը, Գուլսը, Գայկական ուսմանց «Մերոտ» կենտրոնի սնունդը, Յոհաննես Լեյբխոլց արխիվի դեկավար զույգ, Գերմանական Գոլցը, Պաստաբան զույգ, Գիլ-

մար Կայզերը, Մասաչուսեթսի եւ Տորոնտոյի գեղասպանության ուսումնասիրման Ջորջյան ինստիտուտի սնունդը, զույգ, Վահագն Տասրյանը: Բանավեճը վարելու է զույգ Դաֆնի Զանդյանը:

Շարաք՝ մայիսի 19-ին, կցուցադրվի Սերգեյ Իսրայելյանի 1982-ին նկարահանած «Գիտոր», Վիզեն Զալգրայանի 1985-ին ստեղծած «Ամրի», 1977-ին՝ Ֆեռիկ Մալյանի «Նահապետ» ֆիլմերը:

Կիրակի՝ մայիսի 20-ին, ցուցադրվելու է Ալբերտ Մկրտչյանի 2000 թվականին նկարահանած «Ռախի ավազանը», դրամից հետո կինոստուդիան կներկայացվի 1990-ին Ֆրանցիս Դովլաթյանի հեղինակած «Կարոս» ֆիլմը:

Թ. Ն. Վերմանիա

Տայ նկարիչները՝ Բուենոս Այրեսում

Բուենոս Այրեսի «Արևելասիկա» կերպարվեստի ամենամյա ցուցահանդեսի Երջանակում, որտեղ ներկայացվում են արգենտինացի լավագույն նկարիչների աշխատանքները, այս անգամ տեղ է հասկացված «Յեսոպեթական կերպարներ» խորագրով կրող տարածարված, որտեղ ներկայացված էին Չայուսանի, Ռուսասանի, Ուկրաինացի, Բելառուսի եւ Վրաստանի ժամանակակից նկարիչների ստեղծագործությունները: Ցուցադրվող շուրջ 45 կազմերից մեծ մասն հեղինակներն ազգությամբ ֆանի որ հայեր էին, ցուցահանդեսի կազմակերպիչների խնդրանքով, Արգենտինայում 33 դեպարտամենտի իր հովանավորությունն ու աջակցությունն էր ցամաքելու հասնուկ ար-

Տայերի մասին ֆիլմ Արքեզանում

Ըստ «Նորյան սարդան» գործառնություն, «Արքեզանը» ստեղծագործական միավորումը նկարահանում է վավերագրական հեռուստաբեռային ֆիլմ «Չայերի առատի եւ իրականություն» աշխատանքային անվանումով:

Նկարահանող խումբը մեկնել է Արքեզանի Դուրյան քաղաք, որտեղ կկատարվեն նկարահանումները:

Ֆիլմի ռեժիսոր Նուրի Ռզաեյանը է, որ ֆիլմը կնկարահանվի Նուրի Ռզաեյանի ժամանակակից, ֆանի որ այնտեղ խոսել է լինելու Պասաբանում մեծ ժամանակահատվածի մասին: Նկարահանումները կիրականացվեն Բաբլոն, Շամախիում, Գյանջայում, Լենինոսում, հանրապետության այլ քաղաքներում, ինչդեռ նաև Թուրքիայում եւ Վրաստանում:

Չեղինակները ծագում են բացահայտել «Հայոց գեղասպանության» այստեղ կոչված, հայկական հարցի ծագման Պասաբանում, Պարզել սլյալ Պասաբանի հորինվածի հեղինակներին եւ նրանց, ում այն այսօր ծառայում է: Ֆիլմում, ի թիվս այլոց, կարտագույն 1905-20 թթ. իրադարձությունները Արքեզանում», հաղորդում է «Դեյազը»:

Ըստ Ռզաեյանի, ինչդեռ ազգային, այնտեղ էլ արտասահմանյան Պասաբանում մեջ վերջին տարիներին միայն նաև եկել նոր նյութեր սլյալ խնդրի առնչությամբ, ուստի նկարահանող խումբը կզբաղվի նաև հեռագրական աշխատանքներով, հաղորդում է «Նովոստի-Արքեզանը»:

Բաց նամակ Ռուբեն Տայրապետյանին «Ազգ» բերթի մարտի 21-ի հրապարակման վերաբերյալ

Բնակ Վիտորեյով դառնալ Ձեր ընդդիմխոսը՝ կուզեի իհետեցնել Ձեզ, արզո Պարոն, որ Ձեր դժգոհությունը հարկ է հիմնավորել ոչ թե զգացմունքների, այլ նյութի իմացության վրա հենվելով: Չի կարելի մոլորության մասնով ընթերցողին, այն էլ այդպես հարզելի համագազային քերթի Պասաբանը նրան սեփական համակարգեր կամ հակակարգեր:

Սակայն դառնալով Ձեր դժգոհության նյութը:

Ձեր ակազը սողում է գոտնայի ձայնը: Գաղա ինչու այն ազգը, որից դու ինչպե՞ս ել, իբր, Ձեր «Ռուսականացման» հետաճումով, ոչ ուզում է, ոչ էլ նույնիսկ ցանկություն ունի, լավ կլինի դու էլ իմանայի, հրաժարվել գոտնա-դիտից: Գոչու ազգը ինչպե՞ս գիտակցորեն, ոչ Ձեր նման, զգում է, որ այս ավանդական հայկական երաժշտական գործիքի փոխ-իսկ կրուկի հնչյունները, նույնիսկ թե այն ժամանակին դարավոր հարեաններին ժամանակակից, որոնց դեմ մեզի Պասաբանով են կամ զուց ընդհանուր թեմաներ են ունեցել, եւ կամ էլ հարազատացել են արդարակրթով, չգիտես ինչու մակուկ է զգում, որ գոտնայի հնչյունները համահունչ են մեր լեռնային օղիտեղի իր կարևորակերպով ու անհասակ անդունդներով: Թե Պարզադես չի կարողանում նրա կանչող հնչյունների ներք չորակ այն անհավասարակշռությունը, որը հասնուկ է արժեքային կողմնորոշումները կորցրած մեր եղբայր-հայրերին: Կարողացել Ֆրանց Վերթիլի «Սոսա լեռան ֆառատուն օղ»: Այնտեղ հենց չորերի արձանում էլ կզսնե գոտնայի հնչյունները, որը ռզեռում էր հայ Պասաբանների կուտ ոգին: Երգահան Արա Գետրոյանը այն միայն հարազատել է մեր ազգային իմաստության բազմերանգությամբ: Վերցրել, վերջապես, Մարտիրոս Մարյանի եւ Գալոբ Կոչոյանի նկարների Պասաբանը:

Որոնք լինում է ընդդիմյալի սարքեր փուլերի դիմակալությունների ցամաքությունները:

Փաննակում է Ձեր «Ռուսականացումը», այն նման է Գաղա հանդակալության: Ով ել Դոս, Պարոնը՝ թափանցիկ, դարձրել, թե մի դժգոհ գեղագույն: Կողմնակիցներ, եւ Ձեզ համար ավելի հեշտ կլինի աղբյուր: Չուզան «Պահում» է դեղիերի հերթագայության հնչողությունը, լարելով Պասաբանի հիշողության կամբը: Դա երբեքայի միչ է մոտ համար, որի դեղ փոխարկելով է մեկնելու փոխանցելով Պահումում են հոգեբարդ դուտյունն ու ֆանունը: Այլ ամենից ցած գոտնային երկրորդում էր մեր հայրենիքի Երազանի Պասաբանը՝ ժողովրդի աշխատանքի ոչոնությունը, որ Պահումում է ֆաղափակության իր դիմագիծը: Այնտեղ որ, մեղ է, մարդ աստու, նեղե հիվանդ միտք առողջ մարդու վրա: Եվ հեշտ, թույլ սվեթի փափկալ «Ռուսականացում» Ձեր ուղևոր: Դոս դժգոհում ել, որ ռուսական բալլայայլայի հնչյունները սողում են Ձեր լսելիքը նույնիսկ, որևհ գոտնայի ձայնը: Չի կարելի լողորել այն աղբյուրը, որտեղից զուս է խմում: Այս ամենը Ձեր «Բարեկիր» դժգոհության առաջին նոսայի վերաբերյալ:

Ինչ վերաբերում է երկրորդին, որ օրտակում է ազգային տարազ կարելու խնդիրները, ես ունեմ Պասաբանի նաև Ձեր այդ ունեցողությանը, որ հասցեագրել է օրտակում հանդիսության կազմակերպիչներին, հանդիսություն, որ երկու օր Պարտիլ է Կեռնի Մեծ Պալատի բեռը: Եվ կարելի է Կեռնից, որ կողորդեմ Ձեզ դեղի Վանուս հանամիրյանի բեռական զգեստները, որ աշխարհի լավագույն Պարտիլներից մեկն է, նաև Պարտիլից այդ Պարտիլ: Գայ աշխատանքի բեռնական զգեստները, որով մասնակցում էին այդ խոստանալով համերգին, կարված են, Ռուբեն, Ա. Սյուն-

դիարյանի անվ. օրերայի եւ բալետի թատրոնի արեստաններում, եւ դա ստեղծել են իրենց գործի իսկական վարդեցները՝ Եղիշե եւ Գասիկ Մովսիսյանները: Խուսոթն հեշտելով ազգային տարազի կարի կառններին, Պասաբան Չայուսանի սարքեր տառեներին հազ ու կարիք, ամոպիններ իրենց լուծումներին համար ընտրել են բնական գործվածներ, որոնց Պասաբանում մեջ օգտագործում են բնական ներկանյութեր: Գնացել Երեան, նրանք Ձեզ, անհավաս (Ֆոնայի), կեանքացներն իրենց վարդեսության գաղտնիներին: Թույլ սվեթ մեկ անգամ ես ուսուցողությունը բեռնել Ձեր ցուցադրմանը: «Գայրոգի»-ը Պար չէ, այլ վաղուց ուսի կանգնած ազգային Պարտիլում, որին միայն վերջին մի ֆանի սարիերի ընթացում Եղիշեները են Մովսիկան եւ Մանկ Դեկերուրը, Սամարան եւ Տվերը, Զարուսաների կարի Զբնիսկը, Իվանովը ու Դերնը, եւ նույնիսկ, ռուսական խորհրդը՝ Կոլչուգինը:

Ոչ ինչ ջանքեր են ժամանակ են ներդրել Սամվել Գայրոգի եւ Անահի Սարգսյանը, որոնք կարողանան ստեղծել միանվյ կուլեկիկ 70 Ենուգիստներից, որով դարձան աշխատանք: Ել չեն խոսում նյութական Եղիշեների մասին: Եվ Դոս համարձակվում ել ասել, որ հայ Պարտիլները լույս էին ունենում ֆրակտիկ հազ ու կարողով: Ձան գործարքեթ Ձեր իմացության բացը լրացնելու այս խնդրում: Կարող եմ ողնել, որ սա Ձեզ օգուկ կսա նաև որդես «Ռուսացած» մարդու, առիթի դեղում իրական արժեքների մասին կարողանալ լուսաբանել Ձեր Երջանային, բայց արդեն բանիմաց մարդու դիրքերից:

Ենթարկելով, որ մեր հեռակա երկխոսության բեռնատարում է, թույլ սվեթ Ձեզ տեղակ Պահուլի Գայ մեակույթի զարգացում հիմնարարի

գործերին եւ ծագրերին: Այն ամենի հեշտեղ, որ ծանուցում էր Կեռնի համերգի ծագագրուկում հիմնարարի նախագահ Անու Կաթրյանը, իր իսկ թույլությանը, հրավիրում են ինտր «Ռուսացածի», հիմնարարի ԿԱՐՈՒՅՈՒ ՈՍՏԱԼԵԳԻԱ փառատունի միջոցառումներին: Դառնալով ամենամյա, փառատունը կընդարձակի հայրեր եւ Չայուսանի մասին իմացության սահմանները թուր Երեանում: Ռուսականացիները կայցելեն գեղարվեստական ցուցահանդեսներ, կլինեն հեշտայաց ֆիլմերի ցուցադրություններում, գրերի եւ մեակույթի ծագրերի ընդհանրաներում, որոնցից մեկը հաջողությամբ իրականացվել է 2006 թ. հունիսին, Սբ. Զինասո Փրկչի տնային ֆուտբոլային մեակույթի միասնության նախ, մեզ հեշտիսունը նուս եր հայոց այրուքենի միասնում 100-ամյապը:

Ընդարձակելով ռուսաստանցիներին եւ աճող սերնդի Պասաբանացումները հայրերի մասին հիմնարարը թուր ջանքեր գործարքում է նմանակների, իրականացման համար: Գամամարդկային արժեքների փոխանակումը հիմնարարի գործունեության անկյունաքարն է:

«Ռուսականացած» Ռուբեն, հեշտեղ մեր գովազդին, այն հասանելի է թուրիսին: Վստահ եղել, որ ազգը թույլ չի տա կորցնել մի այդպես կրոն հայրենասերի:

ԱՐԾԱՏ ԱՍԷՐԿԵՐՆԵՐ, ԳԵՂ ՄՈՍԿՎԱ

Բան հայկական տարազի մասին» վերագրվում հորվածում, որը լույս էր տեսել բերթի մարտի 21-ի համարում: Այլ հորվածի Պասաբանը, մեր համարումով, այնքան էլ համարապատասխան չէ մեր թղթակցի դիտարկումների թուլանդակությանը: Վերջինս, վկայաբերելով հանրազնականը, գրում էր, գոտնան Արեւելից փոխառված գործերի եւ, որն օգտագործվել է քաղաքա հանդեսների ժամանակ: Գետնարար, գրում է նա, եթե այդ գործիքի ձայնը ձեզ դուս է գայիս, արդա նվագել այն Չայուսանում հարսանիքի, կոխի մրցումների կամ «Խանրբազի» ելույթի ժամանակ, եւ ոչ թե Լուս Անթրեպի, Մուսկվայի կամ Փարիզի տաներում, օգար երաժշտաների տաքը: Եվ, իսկադես, վակ դաիլինում, այն էլ ունեցողի հնչյունների՝ ձայնահորացուցիչների օգնությամբ, գոտնան իր գիլ ծրայնցներով տնային տարաբանում է գործում: Այն դեղ է օգտագործել միայն քաղաքային:

Ինչ վերաբերում է Մուսկվայի կրեմյան համերգարտին հիշյալ համերգին թեմ քարծրացած «Գայրոգի» Պարտիլի սարազների կնուհիսությանը, կարծում են այդ խնդրին դեղ է մոտենալ ես ավելի հանգամանային եւ մասնագիտորեն: Ոչ միայն «Գայրոգի», այլեզ գրեթե մյուս թուր մեր Պարտիլների օգտագործած տարազների հարցը լուրջ կնարկման է քննում է: Սասունի եւ Մուի մի ֆանի բնակավայրերի գեղեկական տարազները դեղ է կարծես է տալուն մեր գեղարվեստական (ոչ ազգագրական) Պարտիլների համար: Խուսանում են մեր թերթի եզերում մասնագետների կնարկում անցկացնել այս կարեւոր խնդիրն նվիրված:

«Տեսա՞ր ի՞նչ եղավ, ժողովուրդ ջան...»

Գալիֆ խորհրդարանի մրցակցային լինելը կախված է ՀՅԴ-ից ու «Բարգավաճից»

Այսպես կունենանք նախկին խորհրդարանի պատճենը

Խորհրդարանական ընտրությունների նախնական արդյունքների վերաբերյալ Լյուդմիլա Գալիֆյանի արտահայտած առաջին միտքն այն էր, որ մեր Ազգային ժողովը կարող է դառնալ ճեղքված մեծամասնություն կազմող ուժի խորհրդարան, որովհետև «ընդդիմադիր կուսակցությունները նվազագույն տոկոսով են մտնում այնտեղ: Հավանական է, ազգովի միտքի ՀՅԴ-ին խնդրեմքը ընդդիմադիր դառնալ»: Նրա դիտարկմամբ, փափուկ թեխնոլոգիաներով խորհրդարանում մեծամասնություն առաջադրելու մեր իշխանությունների միակ ելքն էր, ինչն էլ արվեց «Բարգավաճ Գայասանի» միջոցով: «Ի դեպ փարսիստությամբ վերջինս աջ կուսակցություն է՝ եւ փաստորեն Հայաստանի խորհրդարանը դառնում է ծանրակշիռ աջակողմյանների եւ իրենց առաջնությունը վերցնելու լիազորված ուժերի: Դրանք կհավասարակշռվեն դաշակցականների կողմնորոշման դեմքով, կարծում եմ, խորհրդարանի ճակատագիրը կորոշի ՀՅԴ-ն: «Հանրապետականը» եւ «Բարգավաճը» բազում հասկանալի են մեկ բեռնի լիազորվածություններ են, նրանց հնարավոր է բաժանել միայն սուբյեկտիվ հասկանալիությամբ, օբյեկտիվորեն նրանք միասնական են հասկանալի խոսքի սեփականատերերի շարքի մասնակցությամբ: Եթե մի կողմ թողնենք մախրակների լիազորվածը, իրենց խորհրդարանը գալիս

են դաշակցական արժեքներն ու մասնավոր սեփականությունը: Այժմ արդիական է այն հարցը, թե ո՞վ կդաշակցականի առաջատար մարտուն, ժողովրդի շահերը: Նոր խորհրդարանում սեփական են սոցիալ-ժողովրդավարական ուժերի սակավություն: Խորհրդարանը հավասարակշռելու համար ընդդիմության 13 տոկոսը չնչին բան է: Դրա համար այն կոչում են ճեղքված մեծամասնության խորհրդարան: Այս ընտրությունների արդյունքներում նրա համար ոչ մի անակնկալ չի եղել, մի փանի արտաքին առաջ արդեն իսկ դարձել, որ երկիրն ընտրվել է ավելի փափուկ թեխնոլոգիաներ, փանի որ անկարող է մարտահրավեր նետել Եվրոպային ու ԵԱՀԿ-ին: Ընտրախախտումներ թույլ չալ: «Կարծում եմ, իշխող դասը հասկացավ, որ չի կարող գնալ կոչ թեխնոլոգիաների: Ի սկզբանե դարձել էր, որ այս թեխնոլոգիան էր կիրառվելու, որովհետև դա միակ ելքն էր արտաքին վերահսկողության մասնակցության մարտահրավեր: Մի փոքր անտախտ էր այն, որ հարցումների ժամանակ բավականին ազդեցիկ զանգված հավաքող կուսակցությունները 5 տոկոսի մասնակցությունները չհաղթահարեցին: Թե ի՞նչն էր դաշակցական, առանձին վերլուծության առարկա է:»

Սոցիոլոգ Գեորգ Պողոսյանը փաստեց, որ նախադեպ ակնկալելի էր ընտրողների մասնակցության բարձր ակտիվությունը՝ մոտ 60 տոկոս, նաև «ժառանգություն» կուսակցության 5 տոկոսի շեղումը: Նրա տարածած խորհրդարանական ընտրությունները բավականին նորմալ են անցել: «Դիտողների հետ կարելի է ինչ-որ չափով համաձայնել, որ ակնառու խախտումներ չեն եղել: Իհարկե, դրա մասին ընդդիմությունը դեռ կխոսի, բայց կարելի է շեղումները բոլորիս, որ մի անգամ նորմալ ընտրություններ ունեցանք: Կարծում եմ, այս առումով բոլորս շահեցինք: Ինչ վերաբերում է գալիֆ խորհրդարանին՝ ամեն ինչ կախված է այն բանից, թե կուսակցություններն ինչ դաշակցական կստեղծեն: Միտք նեղել եմ, որ հիմնական դաշակցական լինելու է «Հանրապետականի» եւ «Բարգավաճի» միջև: Դրանք իշխանական 2 թեքերի: Գիտաբանական մեջ է մտնում երրորդ ուժը՝ ՀՅԴ: Կարծում եմ, որ «Հանրապետականը» ու ՀՅԴ դաշակցական կստեղծեն, նրանց կմիանան եւս 1-2 կուսակցություններ, որոնց անուններն այս դաշակցականում են նեղել: Նրա հայացքով, որդես իշխանական թեքի կուսակցություն, «Բարգավաճը» հավասարակշռող դեր էր կատարում մինչև ընտրությունների ավարտը, թե ի՞նչ կեցված կընտրեն առաջնությունը՝ դեռևս անկանխատեսելի է: «Եթե միանան «Հանրապետականներին»՝ կունենանք նախկին խորհրդարանը, եթե ոչ՝ կունենանք մրցակցային խորհրդարան:»

ՌԱԿԵՆ ԳՐԱԽԱՆԵՐ

«Այս ընտրությունները ոչ թե իշխանությունների հաղթանակն են, այլ ընդդիմության դաշակցությունը»

«Այս անգամ գործել է ընդդիմության հոգեբանական ճնշումը»

Ինչպես են գնահատում հաղթական գործիչներն անցած ընտրությունների արդյունքները, որոնք փաստորեն հաղթական գործունեության նոր դաշակց են բերելու նրանց:

Խորհրդարանական ընտրությունների նախնական **Վազգեն Մանուկյանի** համար ընդդիմության արժեքը հասկանալի խաղից դուրս հայտնվելը անտախտ էլի էր: Գյումրիից **«Ազգի»** հետ հեռախոսազրույցում նա ասաց.

«Վասարվեց այն, ինչ ես կանխատեսում էի՝ փերված ընդդիմությամբ ընտրությունների գնալով, այս արդյունքն էին ստանալու եւ ստացան: Այս ընտրությունները ոչ թե իշխանությունների հաղթա-

նակն են, այլ ընդդիմության դաշակցությունը: Այստիպես է Հայաստանի ներկա կյանքը»:

ԱՄՍ առաջնորդը խոսեց արժեքի իր տարբերությունները մանրամասնելու փորձով: Երեւան վերադառնալուց ղեկավարելուց հետո, հեռուստական իրավիճակի իրողություններին ավելի լավ տեղեկանալուց հետո:

ԱՄԿ նախագահ Եվգեն Զախարյան-Արտաքին Եվրոպայի խախտումներն ու ընդդիմության շեղումը: Բայց փանակական առումով լավ էր ավելի վարձատրել, քան նախորդ ընտրությունների ժամանակ, ցուցակների ընդդիմական շեղումը, որով չեն քվեով փերվածություններ, որով չեն համադասարանում իրականությունը:

Սակայն նույնիսկ եթե դա հաշվի ենք առնում, եթե նույնիսկ այդ կեղծիքները, բացակա մարդկանց փոխարեն փերվածությունները հանեն, ապա ցավով տեսի, որակական առումով դաշակցերը գրեթե նույնը կստացվի: Այն, ինչ որ արձանագրել են, որակական առումով մոտավորապես համադասարանում է այն իրական դաշակցին, ինչպիսին եղել են ընտրությունները: Այսինքն, գործել են խախտումների լավ ակտիվություն, կատարյալ թեխնոլոգիաներ:

Եթե նախորդ ընտրությունների ընթացքում գործում էր ֆիզիկական ճնշումը, այս անգամ եղել է ընդդիմական հոգեբանական ճնշումը:

ՌԱԿԵՆ ԳՐԱԽԱՆԵՐ

Խախտումների վերաբերյալ սարք հաղորդում ՀՀ գլխավոր դատախազությունում

ՀՀ գլխավոր դատախազության տեղեկացման համաձայն, ՀՀ Ազգային ժողովի ընտրությունների փերվածության ընթացքում փերված հետադիմական խախտումների վերաբերյալ 10 հաղորդում է ստացվել: Հաղորդումներ են ստացվել նաև դատախազության թեխնոլոգիաների, սակայն դրանցում մասնակցած հանցագործները սուղաման արդյունքում չեն հաստատվել եւ իրականու-

թյանը չեն համադասարանվել: Ընդհանուր առմամբ, ՀՀ Աժ ընտրությունների ընթացքում արձանագրված փերված հետադիմական խախտումների վերաբերյալ իրավապահ մարմիններում մուտք եղած հաղորդումների հիման վրա հարուցվել է 9 փերված գործ, որոնց վերաբերյալ կատարվել է լրացուցիչ տեղեկանքներ:

Սակայն նույնիսկ եթե դա հաշվի ենք առնում, եթե նույնիսկ այդ կեղծիքները, բացակա մարդկանց փոխարեն փերվածությունները հանեն, ապա ցավով տեսի, որակական առումով դաշակցերը գրեթե նույնը կստացվի: Այն, ինչ որ արձանագրել են, որակական առումով մոտավորապես համադասարանում է այն իրական դաշակցին, ինչպիսին եղել են ընտրությունները: Այսինքն, գործել են խախտումների լավ ակտիվություն, կատարյալ թեխնոլոգիաներ:

Ն. Գ.